

A magyarországi *Rhinoncus*-fajok.

A *Rhinoncus*-fajok az ormányos-bogarak (*Curculionidae*) családjának *Ceuthorrhynchini* csoportjához tartoznak. A *Rhinoncus* nemet következők jellemzik:

Az ormány rövid, alig hosszabb a fejnél. A csak kissé kiálló szemeket az ormány teljes behajtásakor sem fedi a tor mellső széle. A csápok az ormány közepe előtt helyeződnek be, hosszú hengerded nyelük egyenletesen rövidülő 7-tagú ostort visel, mely néha egybeforrt petéded háromtagú bunkóban végződik. Az előtor hosszánál szélesebb, előre keskenyedő, egyenes, fel nem hajló szélekkel, melyek a mellső sarkon nem ritkán egy előre nyúló, a szemek alsó széléig terjedő háromszegletes csúcocskába húzódnak ki. A pajzsocska rejtett, alig kivehető. A tompa vállcsúcsos szárnyfödelek alapjukban szélesebbek a tornál, szabályosan hosszant vonalozottak, hátrafelé háromszegletesen elkeskenyülnek, csúcsaikon egyenkint, gyakran szabálytalanul lekerekítve, a farfedeleet szabadon hagyják. Az előmell alul az ormány befogadására csekély barázdával bír, mellső széle mélyen kiöblözött. Az erős lábszárak csúcsa nem kampós, a lábak végső tagja megnyúlt, derékszögben lefelé álló, alapjukban hasított két karommal.

Az Európában előforduló 6 *Rhinoncus*-faj hazánkban is fellelhető. Tavasz végén és nyáron némely faj tömegesen található, különösen lapályos réteken és ugarföldeken, leginkább *Rumex*- és *Polygonum*-fajokon, némelyek pedig ugróképeséggel is bírnak.

A *Rhinoncus*-fajok meghatározása legzélszerűbben a következő táblázat szerint történik:

1. A szárnyfödelek vonalainak közterei, főképen hátrafelé, hátsó felükön csupasz dudorokkal 2

A szárnyfödelek közterei egyenletesen reczések vagy szemcsések, nagyobb dudorok nélkül 3

2. Fekete, néha feketés-barna, alul nagyobb rövidebb fehéres, néha sárgás vagy rőt színű pikkelyektől sűrűn borított, fölül e

pikkelyzet ritkább s a szárnyfedőkön vékonyabb, néha több helyen csoportokká tömörül, mi által különféle tarkázatok, foltok és sávok keletkeznek. A szárnyfedők varratja, a kétoldali varrat közteret magában foglalva, mindjárt a gyökből kiindulólag, a szárnyfedőknek mintegy negyedrészig hátrafelé, sűrű pikkelyektől képzett hosszás, élesen hátratolt fehér, néha rozsdaszínű foltok; ezután ugyanolyan szélességben egy hosszabb, rövidebb, néha világosabb pikkelyekkel keveredett, máskor csaknem fekete-barna folt következik, míg e varratsáv hátsó harmada ismét világosabbá válik. Kopott példányoknál e foltok elmosódnak. A szárnyfedők közterei, a legkülsőbbek kivételével csaknem egész hosszúságukban dudorosak, mely dudorzat mindig egyenletesen elosztott, néha igen sűrű, mi által a szárnyfedők kockázatos rajzot mutatnak. (*var. granulipennis Gyllh.*)

Az előtor hosszánál szélesebb, előfelé elkeskenyül, közepén egész hosszában szélesen, de sekélyen barázdás, kétoldalt a közepén gyenge dudorocskával, felülete ránczos, itt-ott egybefutó gödöcskéktől rücskös, tiszta példányoknál sűrűn pikkelyes, a dudorok előtt szép fekete, kerek csupasz udvarocskával. Éretlenebb példányoknál a szárnyfedelek csúcsa vörösbarna s ezeknél a pikkelyzet is rozsdaszínbe játszik. Máskor a szárak és a lábak világos rótsárgák: (*var. flavipes Steph.*), míg némelykor a mell alul igen sűrűn fehérpikkelyes. (*var. leucostigma Marsh.*)

Hazánkban lapos réteken és ugar-földeken a következő faj társaságában fordul elő, de sehol sem igen gyakori, a gyűjteményekben pedig amazzal összekeverve Hossza 2.6—2.8 mm. *Castor F.*

— Az előbbihez rendkívül hasonló, de tőle határozottan különbözik. A szárnyfedők varratának első világos foltja, mely néha teljesen hiányzik, sokkal kisebb s nem is kezdődik közvetlenül a szárnyfedők gyökénél, hanem valamivel hátrább. Az ezután következő sötét folt tisztább és állandóbb mint az előbbinél s a szárnyfedőknek rendszeren csak váltakozó közterei dudorzosak. Kivételesen a közbeeső közterekben is lehetnek egyes elszórt dudorok, de a dudorok száma e fajnál egyáltalában jóval kevesebb. Éretlen példányok világos rozsdabarnák (*var. rufescens Steph.*), mivel azonban az átmeneti színezetek egész sorozata található, a válfaj külön választása nem jogosult. *Gyllenhal* a sűrűbben pikkelyes példányokat *var. asperatus* és *Rh. remogaster* név alatt írta le.

Réteken és ugarokon nyáron vagy őszi elején *Rumex*-fajokon, de különösen *Polygonum avicularén* néha tömegesen fordul elő. Hossza 2—2.8 mm. *bruchoides Hbst.*

3. Rövid petealakú, a szárnyfedők alig hosszabbak szélességüknél, felületük egyenletesen, vagy csak apróbb foltokká tömörülő tarkázattal pikkelyszőrös --- --- --- --- --- --- --- 4

Hosszas petealakú, a szárnyfedőlek együttvéve jóval hosszabbak mint szélesek, felületük a hátsó félen mindenkor egy öbbé-kevésbé jól kivehető, rendetlenül kiszélesedő harántszalaggal 5

4 Fekete, rőtbrna csápokkal és szárákkal; alul, különösen az oldalrészeken fehéres, néha sárgás vagy rótszínű rövid pikkelyekkel sűrűn borított; a szárnyfedőkön e pikkelyzet vékonyabb, ritkább, a váltakozó közterekén néha sűrűbb, világosabb, meglehetősen egyenletesen elosztott s csak ritkán képez itt-ott kisebb, rendetlenül elszórt foltozatokat. A varraton, mint a *Rh. Castor*-nál egy élesen határolt fehér vagy rótszínű tőfolt foglal helyet, mely után a varratsáv szép feketésbarna színű, a csúcsok felé gyakran kivilágosodik. A varrat tőfoltja egészen ép példányoknál a tor hátsó negyedére is átterjed, sőt ezeknél a szárnyfedők két külső közttere is egész terjedelmében sűrűn pikkelyes. (*var. conjectus Gyll.*) A tor közepén gyengén hosszbarázdás, kétoldalt a közepe mögött alig kiemelkedő, néha egészen elsimuló tompa dudorral. Elég gyakori *Rumex* típuson. Hossza 2.6—3 mm.

pericarpinus L.

Az előbbihez hasonló, valamivel nagyobb és zömökebb, éretlen példányai rőt barnák, a szárnyfedők pikkelyzete inkább tarkázott, néha a váltakozó közterekén kockázatos; a varrat tőfoltja nem oly élénk színű, nincs oly élesen határolva s hátrafelé elmosódva, néha egész szélességében tisztán húzódik végig az egész varrat mentén; az előtor hátul mélyebben barázdás, a kétoldali dudor pedig jól kifejtett, hegyesen csúcsos. *Synon: Rh. gramineus F.* Az előbbinél ritkább. Hossza 3—3.4 mm.

inconspiculus Herbst.

5. Hossza 2—2.2 mm, hossz-as petealakú, fekete felület csaknem mindig kissé fénylő. Az ostoresáp nyelének alsó fele s a czombok feketék, a csápnél megvastagodott vége s néhány tőtagja, a lábszárak és a lábak rőt barnák. Alul sűrűn fehéren vagy sárgásan pikkelyes, a szárnyfedők varratsíkja jól határolt hossz-as fehér vagy sárgás tőfoltal, azután végső negyedéig feketés, többé-kevésbé kifejezett hossz-as végfolttal. A szárnyfedők hátsó felén egy világosabb, kétoldalt hátrafelé elkeskenyülő, néha csak a váltakozó közterekén jelzett, máskor alig kivehető, de a fekete varratrész által mindenkor megszakított rendetlen czafatos vagy öblös

szélű harántsáv. Ugyanilyen, de keskenyebb harántsáv vonul kétoldalt előfelé a vállcsúcsokhoz is s egészen ép példányoknál e harántsávok a közepén egybeolvadnak. Ily tiszta példányoknál a szárnyfedelek csúcsa is fehéren foltos. Kopott példányoknál e rajzolatok, a varrat tőfoltjának kivételével egészen eltűnhetnek. A torpajzs sűrűn és erősen pontozott, a középvonalon gyengén barázdás, kétoldalt csak néha némi dudornyomokkal; oldalai sűrűn, felülete ritkábban, itt—ott tarkásan pikkelyborított. Réteken tavasz végén és nyáron szórványosan fordul elő. Synon: *Rh. guttalis Grav.* és *Rh. subfasciatus Gyll.* *perpendicularis Reich.*

Hosszas, átlag 3—3.2 mm. hosszú, alul fehér pikkelyekkel sűrűn borított; fölül fénytelen, ritkábban elszórt apróbb barnás pikkelyekkel; a varrat fehér tőpontja gyakran elmosódott, ép példányoknál tisztább s a torra is átterjedve, annak mellső széléig keskeny vonalban húzódik végig. A szárnyfedők hátsó felén egy fehér, zezugos rendetlen szélű, a varratsík által meg nem szakított harántsáv, melynek kétoldali közepéből egy rendetlen hosszúságú, néha a vállcsúcsok mögött önnálló foltot képező nyúlvány vonul előre. Egészen tiszta példányoknál még a szárnyfedelek szegélyét is sűrű fehér, a csúcsokon kiszélesedő pikkelyzet borítja. A tor hengerded s előrefelé csak mellső harmadától kezdve keskenyedik el, fölül durván és sűrűn pontozott, gyenge vonalas hosszanti barázdával, oldalai sűrűn pikkelyesek, kétoldalt a közepe előtt gyenge, néha egészen elsimuló lapos haránt dudorral. Szárak és lábak többé-kevésbé rőt barnák, a csápoknak azonban rendszeren csak a két első ostortagja világosabb. Nem gyakori *albicinctus Gyll.*

Dr. Kaufmann Ernő.

Adatok Szeged faunájához.

III.

Diptera.

Stratiomyidae: *Nemotelus uliginosus* L. VI. 9 — VII. 28.
Stratiomyia longicornis Sc. VII. 4, 10. *Odontomyia viridula* F. VI. 9,
 VII. 20. *Sargus nubeculosus* Zett. V. 23 — VIII. 30,

Tabanidae: *Tabanus bromius* L. VI. 12. *Chrysops perspicularis* Loew. VI. 9; *rufipes* Meig. VIII. 2, 30; *marmoratus* Rossi VI, 23.